

HARRIS Tack Maajid, för att du tar dig tid att prata med mig. Du bedriver ett oerhört viktigt arbete. Jag vet inte hur pass ense vi är om islam eller om möjligheterna att reformera tron – och det ska bli intressant att se om det finns några områden där våra åsikter går isär – men jag vill göra klart att mitt främsta mål är att stötta dig.

NAWAZ Tack så mycket, det uppskattar jag. Som du vet rör vi oss inom ett känsligt område. Vi utför en svår balansgång och försöker få med oss ett stort antal människor som i många fall inte vill gå vidare. Det är mycket viktigt att vi för det här samtalet på ett så ansvarsfullt sätt som möjligt.

HARRIS Absolut. Jag vill börja med att se tillbaka på första gången vi träffades, eftersom du i det ögonblicket verkade ägna dig åt just denna balansakt. Vårt första möte var faktiskt ganska misslyckat.

I oktober 2010 deltog jag i en debatt som anordnades av debattklubben Intelligence Squared, där du fick mäta dina krafter mot mina vänner Ayaan Hirsi Ali och Douglas Murray. Vi träffades efteråt, på en middag för

arrangörer, deltagare och andra gäster. Folk kommenterade debatten eller fortsatte diskussionen, och i något läge sa Ayaan, »Jag undrar om Sam Harris har något att säga«. Trots att jag hade druckit nästan en hel vodka tonic vid tillfället minns jag vad jag sa mer eller mindre ordagrant. Jag vände mig direkt till dig. Ingen hade presenterat oss för varandra, och du hade nog ingen aning om vem jag var. Jag sa ungefär så här:

Jag har en fråga till dig, Maajid. Du verkar ha en nästintill omöjlig uppgift och ändå är det väldigt mycket som hänger på att du lyckas. Du vill övertyga världen – i synnerhet den muslimska världen – om att islam är en fredens religion som har blivit kapad av extremister. Men problemet är att islam inte är en fredens religion, och att de så kallade extremisterna försöker förverkliga vad som enligt många är den ärligaste tolkningen av den doktrin som tron i själva verket bygger på. Så dina språkliga krumbukter på scenen i kväll – det du sa om olika tolkningar av den heliga skrift och om den historiska kontext som vissa delar av Koranen måste förstås i – framstår inte som uppriktigt menade.

Alla i det här rummet inser att du har världens svåraste jobb, och vi är alla tacksamma över att du gör det. Någon måste försöka reformera islam inifrån, och det kan uppenbarligen inte göras av en avfälling som Ayaan, eller av otrogna som Douglas eller jag själv. Men reformens väg tycks vara kantad av falska påståenden. Du tycks vara tvungen att låtsas att doktrinen är någonting

annat än den är – till exempel måste du låtsas att jihad bara är en inre andlig kamp, fast det först och främst är en doktrin om ett heligt krig. Jag skulle vilja veta om det är så du faktiskt uppfattar situationen. Handlar lösningen om att låtsas att vissa saker är sanna så pass länge och så pass starkt att de till slut blir sanna?

Jag vill upprepa att jag försökte föra det här samtalet med dig i en halvoffentlig kontext. Såvitt jag vet var det ingen som spelade in oss när vi pratade, men det fanns ändå 75 personer i rummet som lyssnade på oss. Kommer du ihåg att jag sa de här sakerna och minns du vad du svarade?

NAWAZ Jo, det minns jag faktiskt. Bra att du påminde mig om det. Jag hade inte kopplat att det var du. Bra också att du nämner att det var många andra där, trots att vårt samtal inte var offentligt. För mig var det precis lika viktigt i det rummet som utanför det att människor förstod att jag uppriktigt menade vad jag sa. Min vilja att påverka samhällen med muslimsk minoritet med mitt budskap är faktiskt lika stark som min vilja att påverka samhällen med muslimsk majoritet. En del av det jag försöker göra är att bygga upp en bred koalition av människor som står enade. Det betyder inte att alla ska bli muslimer eller icke-muslimer. Det som kan binda oss samman är tvärtom ett antal religionsneutrala värden. Genom att fokusera på det universella hos mänskliga, demokratiska och sekulära (i ordets brittiska och amerikanska betydelse) värden kan vi hitta en gemensam plattform. Det betyder

att alla grupper behöver höra det här budskapet. Även i det där rummet, och därför var insatsen hög. Om jag förlorade den publiken skulle en av mina värsta farhågor besannas: polariseringen av denna debatt mellan dem som hävdar att islam är en krigets religion och går ut i krig för den, och dem som hävdar att islam är en krigets religion och går ut i krig mot den. Det skulle vara en mycket svår situation.

Om vi återgår till din specifika fråga svarade jag som jag gjorde eftersom du verkade antyda att jag stod där och ljög när jag hävdade att islam är en fredens religion. Om jag minns rätt sa du, »Det är begripligt i ett offentligt sammanhang, men i det här rummet kan du väl bara säga som det är?»

HARRIS Ja, exakt så sa jag.

NAWAZ Ja. »Kan du inte bara säga som det är här inne?» antydde att jag inte hade varit ärlig utanför det där rummet. Jag anser uppriktigt att islam varken är en krigets eller en fredens religion – det är en religion. Liksom andra religioner innehåller dess heliga skrift passager som många skulle uppfatta som högst problematiska. Alla heliga skrifter innehåller också passager som är harmlösa. En religion talar inte för sig själv; ingen skrift, ingen bok, ingen text har sin egen röst. Detta är min uppfattning oavsett om det är Shakespeare jag tolkar eller en religiös skrift.

Så jag var inte oärlig när jag sa att islam är en fredens

religion. Jag har senare fått möjlighet att förklara detta närmare på Richmond Forum, där Ayaan och jag diskuterade denna fråga på nytt. Skriften existerar; människor tolkar den. I den pressade situationen i samband med Intelligence Squared-debatten hävdade jag att islam är en fredens religion eftersom den stora majoriteten av dagens muslimer inte delar uppfattningen att den skulle vara en krigets religion. Om det stämmer att islam bara är vad dess anhängare uppfattar den som, så är den för närvarande en fredens religion.¹

En del av vår utmaning handlar om att väcka och organisera denna tysta majoritet mot jihadism, så att den kan börja utmana det våldsnarrativ som sprids av den organiserade minoritet som för närvarande dominerar diskussionen. Det var egentligen detta jag försökte säga på Intelligence Squared, men på grund av den vändning

1 Om islam till övervägande del (eller uteslutande) är vad muslimer uppfattar den som är det viktigt att ta hänsyn till den rådande muslimska opinionen. År 2013 genomförde PEW Research Center en undersökning i elva länder med muslimsk majoritet, vilken visade att stödet för självmordsbombningar mot civila i syfte att försvara islam har minskat på senare år. Likväl finns det fortfarande ett illavarslande stort antal människor som tycker att denna form av våld mot icke stridande »ofta« eller »ibland« är berättigad: Egypten (25 procent), Indonesien (6 procent), Jordanien (12 procent), Libanon (33 procent), Malaysia (27 procent), Nigeria (8 procent), Pakistan (3 procent), de palestinska områdena (62 procent), Senegal (18 procent), Tunisien (12 procent) och Turkiet (16 procent). Det finns 1,6 miljarder muslimer i världen. Det räcker alltså att 10 procent stöder självmordsbombningar mot civila i syfte att försvara tron för att resultatet ska bli 160 miljoner människor som ställer sig bakom terrorism (www.pewglobal.org).

samtalet tog tvingades jag välja sida: krig eller fred. Jag valde fred.

HARRIS Jag förstår. Att jag tänker tillbaka på det här tillfället är inte för att hålla dig ansvarig för vad du svarade mig då – och din uppfattning kan ju dessutom ha utvecklats i viss mån. Men vårt samtal körde fast rejält. Jag minns inte vad vi kom fram till.

NAWAZ (skrattar) Jag har inget minne av att vi kom fram till något.

HARRIS Låt oss gå vidare med en starkare känsla av optimism än det egentligen finns fog för med tanke på vårt första möte, för vi har mycket att tala om. Innan vi ger oss i kast med själva frågorna tycker jag dock att vi ska säga något om din bakgrund, som är högst fascinerande. Du kanske kan berätta för våra läsare hur det kommer sig att du vet så mycket om de problem vi ska diskutera.

Extremismens rötter

NAWAZ Den långa versionen av min berättelse finns i min självbiografi *Radical*, men jag ger en sammanfattning här. Jag är född och uppvuxen i Essex, i Storbritannien, under vad jag brukar beskriva som den gamla dåliga rasistiska tiden i mitt hemland. Ett fall som förändrade förhållandet mellan olika etniska grupper i Storbritannien – mordet på Stephen Lawrence – ledde till en statlig utredning som resulterade i Macpherson-rapporten.² I den här rapporten myntades frasen »institutionell rasism« och man konstaterade att denna typ av rasism fanns inom den brittiska poliskåren. Det var en allvarlig anklagelse.

2 Macpherson-rapporten publicerades i februari 1999, efter det ökända och rasistiskt motiverade mordet på en svart brittisk tonåring vid namn Stephen Lawrence: »Detta betraktas av många som ett avgörande ögonblick när det gäller förhållandet mellan olika etniska grupper i Storbritannien. [...] Macpherson-rapporten var mycket kritisk till den »institutionella rasismen« inom Londonpolisen och [den brittiska] poliskåren mer generellt. Den innehöll 70 rekommendationer, av vilka många syftade till att förbättra polisens arbete mot rasism, och den betonade vikten av att snabbt se till att antalet svarta poliser och poliser med rötter i Mellanöstern ökade.« (Se http://news.bbc.co.uk/news/vote2001/hi/english/main_issues/sections/facts/news_id_1190000/1190971.stm.)